

Mile LASIĆ, asistent, Pravni fakultet, Mostar

PREUZIMANJE I PRIMJENA BIVŠEG SAVEZNOG ZAKONA O RJEŠAVANJU SUKOBNA ZAKONA S PROPISIMA DRUGIH ZEMALJA U ODREĐENIM ODNOSIMA U BOSNI I HERCEGOVINI

Sažetak

U ovom radu autor razmatra preuzimanje i primjenu bivšeg saveznog Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (ZRSZ) u Bosni i Hercegovini. Autor posebno obrađuje: ZRSZ kao najvažniji izvor međunarodnoga privatnog prava; stanje u bivšoj Jugoslaviji glede ZRSZ; promjene u nazivu Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine; važenje i primjena ZRSZ u Bosni i Hercegovini i njezinim entitetima; nadležnost za njegovo donošenje, te moguće situacije u donošenju novog ZRSZ. Posebna pozornost je posvećena ustavnim i zakonskim odredbama važenja ZRSZ u državnompravnom osamostaljenju (Socijalističke) Republike Bosne i Hercegovine i izgradnji *daytonske* Bosne i Hercegovine.

I. Uvod

Institut preuzimanja i primjene nekog zakona ima veliko značenje u zakonodavstvu uopće, a redovito je to i nužno i pragmatično rješenje u datom trenutku za određenu državu, njezin pravni sustav, njegovu izgradnju i funkcioniranje. Za institut preuzimanja i primjene zakona odlučila se i Bosna i Hercegovina koja je 1992. godine, pored ostalih saveznih (SFRJ) zakona, preuzela i savezni Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima.¹ Dakle, riječ je o bivšem saveznom zakonu koji je vrijedio u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji do njezine sukcesije, tj. do njezinog raspada i međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine (1991.) koja ga (i Republika Hrvatska) preuzima i primjenjuje u BiH kao republički zakon. Na taj način ZRSZ je pretočen u zakonodavstvo BiH, gdje je i danas na snazi. Kako? To je tema ovoga rada.

¹ O tome zašto ZRSZ nosi navedeni nezgrapni i neprimjeren naziv *Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima* vidi pod točkom III. 1. ovog rada.

II. ZRSZ najvažniji izvor mpp

Mpp je grana unutarnjeg prava svake države pa, kao takvo, treba biti sukladno ustavu, jednako kao i ostale grane prava unutarnjeg pozitivnog prava. Dakako, ta se definicija mpp odnosi i na državu BiH. Izvori mpp su dvovrsni. Jedni potječu iz unutarnjeg prava, a drugi iz međunarodnih ugovora, zbog čega se često govori o unutarnjim i međunarodnim izvorima mpp, a ovi posljednji tiču se samo međunarodnih ugovora. Međunarodno (javno) pravo u cjelini - međunarodni ugovori, običajno međunarodno pravo i opća načela prava priznata od civiliziranih naroda - iako je povezano s temeljem mpp, npr. time što utvrđuje načela o priznanju država, pa time posredno i priznanju stranih pravnih poredaka, nije u pravilu kao cjelina izvor mpp.

Unutarnje mpp čine zakoni i običajno pravo. Samo je manji broj država svijeta kodificirao svoje mpp, dok drugi veći broj država svijeta pravila mpp sadrže pojedini zakoni (uglavnom građanski zakonici), koji uređuju materijalno privatno pravo. U državama tzv. common lawa, npr. u Engleskoj, izvorima mpp smatraju se zakoni, sudske odluke i znanstvena stajališta. Sudska praksa je također izvor mpp i važna je i u drugim zemljama (Francuska, Njemačka) jer dovodi do stvaranja običajnog prava.

Međunarodni izvori mpp su međunarodni ugovori koji mogu biti dvostrani i višestrani. Prema Ustavu FBiH,² međunarodni ugovori općenito, pa tako i oni što uređuju materiju mpp, imaju prioritet nad svakim drugim zakonom, što je sukladno članku II. 2. Ustava BiH.³

Članak IX.5.(2) Ustava FBiH glasi:

Članak 5.

(2) Svi međunarodni ugovori i sporazumi na snazi u Federaciji na dan stupanja na snagu ovog ustava ostaju na snazi ukoliko ih ne opozove predsjednik Federacije prema članku VII.4.(2).

O tome govori i članak III.3.(b) Ustava BiH koji glasi:

Član III. 3. (b)

(b) ...Opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta.

O međunarodnim, ugovorima koji su izvor međunarodnog privatnog prava govori, i članak II.7. Ustava BiH, koji glasi:

² Ustav Federacije Bosne i Hercegovine donijela je i proglasila Ustavotvorna skupština Federacije Bosne i Hercegovine Odlukom o proglašenju Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, US broj 1/94., 30. ožujka 1994. godine, a stupio je na snagu u ponoć 30. ožujka 1994. godine i objavljen je u Službenim novinama Federacije BiH, 1/94.

³ Ustav Bosne i Hercegovine je Aneks 4. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, koji je postignut u Zračnoj vojnoj bazi Wright-Patterson u Daytonu, Ohio, USA, 1.-21. studenog 1995. godine, a stupio je na snagu 14. prosinca 1995. godine potpisivanjem u Parizu. Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini sa svojim aneksima se u svakodnevnom izričaju spominje kao Daytonski mirovni sporazum i još nije objavljen u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine ni u službenim glasilima entiteta.

Član II. 7.

Bosna i Hercegovina će ostati ili postati strana ugovornica međunarodnih sporazuma pobrojanih u Aneksu I. ovog ustava.

Što se tiče unutarnjeg prava u BiH, međunarodno je privatno i procesno pravo gotovo u cijelosti kodificirano ZRSZ,⁴ koji je pretočen u zakonodavstvo BiH i na taj način postao najvažniji izvor mpp u BiH.

Na isti način kolizijske odredbe drugih bivših saveznih zakona su pretočene u BiH zakonodavstvo, kao što su: Zakon o mjenici, Zakon o čeku, Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, Zakon o obveznim i osnovnim materijalnopравnim odnosima u zračnoj plovidbi, odredbe međunarodnog procesnog prava iz Zakona o parničnom postupku, Zakon o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji, pa i odredbe o međunarodnom privatnom i procesnom pravu, koje sadrže razni međunarodni ugovori koji su u BiH na snazi sukladno Aneksu I. na Ustav BiH.

III. Stanje u bivšoj Jugoslaviji

1. *Donošenje ZRSZ*

Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (ZRSZ) donijela je Skupština SFRJ na sjednici Saveznog vijeća 15. srpnja 1982. godine. Kao što se vidi, riječ je o saveznom zakonu koji je vrijedio za cijelu bivšu SFRJ i bivše republike koje su bile u njezinom sastavu, a nisu bile nadležne za donošenje takvoga zakona.

Ovdje je interesantno istaknuti pitanje zašto ZRSZ nosi nezgrapni i neprimjeren naziv *Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*, umjesto da naziv upućuje na zakonski sadržaj i nosi naziv *Zakon o međunarodnom privatnom pravu i postupku*, kakav je bio određen prilikom izrade nacрта budućeg zakona. Razlog tome je u tadašnjem "socijalističkom" jugoslavenskom ustavnom uređenju, ideologiji i terminologiji. Naime, nije se priznala podjela prava na privatno i javno, pa se po ustavnoj terminologiji mpp naziva "sukob zakona s međunarodnim obilježjem", samo radi izbjegavanja riječi "privatno".⁵

⁴ Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (ZRSZ) donijela je Skupština SFRJ na sjednici Saveznog vijeća 15. srpnja 1982. godine, proglašen je Ukazom o proglašenju ZRS, koji je donijelo Predsjedništvo SFRJ pod brojem: P br. 192 od 15. srpnja 1982. godine, a objavljen je u Službenom listu SFRJ, 43/82. od petka, 23. srpnja 1982. i 72/82. od petka, 3. prosinca 1982. godine. U Službenom listu SFRJ, 72/82., objavljena je ispravka ZRSZ. Dakle, ne radi se ni o kakvoj izmjeni i dopuni ZRSZ nego o uvriježenoj praksi objave ispravka zakona, kada se utvrdi da su se u tekstu zakona koji je objavljen u službenom glasilu potkrale greške u odnosu na njegov izvornik, ali i praksi navođenja naziva, broja i godine službenog glasila u kojem je ispravak objavljen kada se spominje određeni zakon.

⁵ Više o izvorima međunarodnog privatnog prava vidi: Sajko, Krešimir, Međunarodno privatno pravo, Opći dio, Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Informator, Zagreb, 1996.

2. Stupanje na snagu ZRSZ

ZRSZ stupio je na snagu 1. siječnja 1983. godine, što regulira njegov članak 109. koji glasi:

Član 109.

Ovaj zakon stupa na snagu 1. siječnja 1983.

Iz te zakonske odredbe vidi se da je zakonodavac ostavio vremensko razdoblje od dana objave u Službenom listu SFRJ 23. srpnja 1982., do stupanja na snagu 31. prosinca 1982. "*vacatio legis*"⁶ u trajanju od 5 mjeseci i 9 dana, da se tijela primjene Zakona pripreme na njegovu primjenu, tj. provedbu, te da se stranke na koje će se odnositi upoznaju s njegovim sadržajem. Očito je zakonodavac ocijenio da se u tom slučaju radi o opsežnom i složenom zakonu pa je tako i postupio.

3. Prijelazne i zaključne odredbe ZRSZ

U glavi 6. ZRSZ koja nosi naziv *Prijelazne i završne odredbe* imaju samo dva članka.

Prvi članak je 107. i on glasi:

Član 107.

Odredbe ovog zakona neće se primjenjivati na odnose koji su nastali prije njegova stupanja na snagu.

Ta je zakonska odredba i sama po sebi jasna jer regulira da se Zakon neće primjenjivati na odnose koji su nastali prije njegova stupanja na snagu, a to je 1. siječnja 1983. godine.

Drugi je članak koji je, rekao bih, važniji za ovu raščlambu, 108. koji glasi:

Član 108.

Na dan stupanja na snagu ovog zakona prestaju važiti:

- 1) odredbe čl. od 28. do 32, čl. 70. st. 5, čl. 88. st. 1, čl. od 169. do 171., čl. 178. i čl. 222. Zakona o parničnom postupku (Službeni list SFRJ, 4/77., 36/77. i 36/80.);
- 2) odredbe čl. od 16. do 22. Uvodnog zakona za Zakon o parničnom postupku (Službeni list SFRJ, 4/57.);
- 3) odredba čl. 26. Osnovnog zakona o braku (Službeni list SFRJ, 28/65.);
- 4) odredba čl. 29. Osnovnog zakona o starateljstvu (Službeni list SFRJ, 16/65.);
- 5) odredbe čl. 187. i 188. Zakona o nasljeđivanju (Službeni list SFRJ, 42/65.).

⁶ "*Vacatio legis*" je vremensko razdoblje od donošenja i objave jednog zakona do njegove primjene, što je nešto duže nego što je to uobičajeno kod drugih zakona. Obično je "*vacatio legis*" kod drugih zakona osmog ili idućeg dana od dana objave u službenom glasilu.

Iz tih se zakonskih odredbi vidi da je riječ o donošenju jednog novog sustavnog zakona koji do tada nije postojao, a kojim se u najvećem dijelu kodificira materija mpp. Ne postoji ni odredba kojom bi se takav isti, ranije donijet, zakon stavio izvan snage, što nam kazuje da je Zakon svojim donošenjem prvi put ugrađen u pravni sustav bivše SFRJ kao savezni zakon.

4. Sadržaj ZRSZ

Materija koju regulira ZRSZ razvrstana je u šest glava, i to:

Glava prva OSNOVNE ODREDBE, od 1. do 13. članka;

Glava druga MJERODAVNO PRAVO, od 14. do 45. članka;

Glava treća NADLEŽNOST I POSTUPAK, ima dva podnaslova, i to:

1. Nadležnost suda i drugih organa SFRJ u stvarima s međunarodnim elementom, od 46. do 78. članka, i

2. Ostale odredbe, od 79. do 85. članka;

Glava četvrta PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH ODLUKA ima tri podnaslova, i to:

1. Priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka, od 86. do 96. članka,

2. Priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka, od 97. do 100. članka, i

3. Postupak priznanja i izvršenja stranih sudskih i arbitražnih odluka, članak 101.;

Glava peta POSEBNE ODREDBE, od 102. do 106. članka i

Glava šesta PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE, od 107. do 109. članka.

ZRS ima ukupno šest glava i 109 članaka.

IV. Promjene u nazivu Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine

Od 1992. do 1995. državna tvorevina na području BiH nekoliko je puta mijenjala svoj naziv. To je ujedno i razdoblje novih višestranačkih, demokratskih promjena i ratno razdoblje.

Naziv **Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina** utvrđen je čl. 1. Ustava SRBiH⁷ i proteže se kroz sve kasnije ustavne promjene i ustavne akte navedene u čl. 272. Ustava Republike Bosne i Hercegovine, pročišćen tekst (Službeni list Republike BiH, 5/93.), tj. sve do 8. travnja 1992. godine.

Naziv **Republika Bosna i Hercegovina** utvrđen je čl. 1. Uredbe o izmjeni naziva Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine⁸ koju je donijelo Predsjedništvo SRBiH 1992., a glasi:

Čl. 1.

**Mijenja se naziv Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine i glasi
REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA.**

⁷ Ustav Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine objavljen je u Službenom listu SRBiH, 4/74.

⁸ Uredbu o izmjeni naziva Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine donijelo je Predsjedništvo SRBiH, br. 01-011-302/92. od 8. travnja 1992. godine, a stupila je na snagu odmah i objavljena je u Službenom listu RBiH, 1/92., 9. travnja 1992. godine.

Naziv **Federacija Bosne i Hercegovine** utvrđen je čl. 1. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, koji glasi:

Čl. 1.

(1) Bošnjaci i Hrvati kao konstitutivni narodi, zajedno s ostalima, i građani Republike Bosne i Hercegovine, ostvarujući svoja suverena prava, preoblikuju unutarnji ustroj teritorija s većinskim bošnjačkim i hrvatskim pučanstvom u Republici Bosni i Hercegovini u *Federaciju Bosne i Hercegovine* koja se sastoji od federalnih jedinica s jednakim pravima i odgovornostima.

(2) Odluke o ustavnom statusu teritorija Republike Bosne i Hercegovine s većinskim srpskim pučanstvom donijet će se tijekom pregovora o miru i na Međunarodnoj konferenciji o bivšoj Jugoslaviji.

Iz tih ustavnih odredbi vidimo da se uvodi novi naziv Federacija Bosne i Hercegovine, koji do tada nije postojao, i to samo za jedan dio teritorija tadašnje Republike Bosne i Hercegovine. Dakle, pored naziva Republika Bosna i Hercegovina imamo i naziv Federacija Bosne i Hercegovine.

Naziv **Bosna i Hercegovina** utvrđen je člankom I. 1. Ustava Bosne i Hercegovine (Ustav Bosne i Hercegovine je Aneks 4. Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, Daytonski mirovni sporazum), koji glasi:

Čl. I.

Bosna i Hercegovina

1. Kontinuitet - Republika Bosna i Hercegovina čije će zvanično ime od sada biti *Bosna i Hercegovina* će nastaviti svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, s unutarnjom strukturom modificiranom kako je ovdje određeno i s postojećim međunarodno priznatim granicama. Ona će ostati država članica Ujedinjenih naroda i može kao Bosna i Hercegovina zadržati ili se prijaviti za članstvo u organizacijama unutar UN sustava i drugih međunarodnih organizacija.

2. Demokratska načela - Bosna i Hercegovina će biti demokratska država, koja će funkcionirati prema slovu zakona i sa slobodnim i demokratskim izborima.

3. Sastav - Bosna i Hercegovina će se sastojati od dva entiteta, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljem tekstu: entiteti)...

Te promjene u nazivu države na području Bosne i Hercegovine bilo je nužno navesti kako bi se bolje pratio njezin kontinuitet, osamostaljenje (sukcesija bivše SFRJ), i to kako je i zašto došlo do preuzimanja i primjene bivšeg saveznog ZRS u Bosni i Hercegovini, o čemu će biti više riječi u izlaganju koje slijedi.

⁸ Uredbu o izmjeni naziva Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine donijelo je Predsjedništvo SRBiH, br. 01-011-302/92. od 8. travnja 1992. godine, a stupila je na snagu odmah i objavljena je u Službenom listu RBiH, 1/92., 9. travnja 1992. godine.

V. Preuzimanje i primjena bivšeg saveznog ZRSZ koji se u BiH primjenjuje kao republički zakon

ZRSZ je preuzet Uredbom sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički zakoni.⁹

Čl. 1. Uredbe glasi:

Čl. 1.

Preuzimaju se i primjenjuju u Republici Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Republika) kao republički zakoni sljedeći savezni zakoni:

II. OBLAST DRŽAVNE UPRAVE I PRAVOSUĐA,

3. Pravosuđe,

5) Zakon o rješavanju sukoba zakona o propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Službeni list SFRJ, 43/82. i 72/82.)...

Iz naziva Uredbe vidi se da je ZRSZ preuzet zajedno s još 116¹⁰ drugih saveznih zakona iz svih područja i primjenjuje se u BiH kao republički zakon. U prijelaznim i zaključnim odredbama Uredbe regulirano je:

- da se savezni propisi doneseni za sprovedbu i izvršavanje ZRSZ preuzimaju i primjenjuju u RBiH kao republički propisi, ako su u suglasju s Ustavom RBiH i Uredbom,

- da prava, dužnosti i odgovornosti saveznih državnih tijela i upravnih organizacija za provedbu i izvršavanje ZRSZ i drugih propisa, donijetih za njegovo izvršavanje, postaju prava, dužnosti i odgovornosti odgovarajućih republičkih tijela,

- da ovlasti koja su zakonom stavljena u nadležstvo Saveznog izvršnog vijeća preuzima Vlada RBiH, a ovlasti saveznih sekretarijata preuzima odgovarajuće nadležno republičko ministarstvo,

- da nadležna republička tijela mogu donositi nove propise ili obavljati izmjene i dopune provedbenih propisa,

- da financijska prava i obveze, što su po ZRSZ pripadali Federaciji (bivšoj SFRJ), postaju prava i obveze RBiH,

- da će se propisi, doneseni na temelju ZRSZ, akti sudova i drugih tijela, pa i drugi akti, koji su se objavljivali u Službenom listu SFRJ danom stupanja na snagu ove uredbe, objaviti u Službenom listu RBiH.

Čl. 10. Uredbe određeno je da stupa na snagu danom objave u Službenom listu RBiH, a važiti će do donošenja Ustava RBiH.

Budući da je Ustav FBiH stupio na snagu 30. ožujka 1994. godine, to je bilo potrebno vidjeti što će se s daljnjim važenjem uredbi sa zakonskom snagom koje je donijelo Predsjedništvo RBiH u obavljanju funkcije Skupštine RBiH. Članak IX.11.(1) Ustava FBiH glasi:

⁹ Uredba sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički zakoni objavljena je u Službenom listu RBiH, 2/92. Republika Hrvatska je, za razliku od RBiH, donijela Zakon o preuzimanju ZRSZ (Narodne novine, 53/91.) koji s 18 članaka preuzima i prilagođava ZRSZ na pravni sustav RH.

¹⁰ 116 saveznih zakona je preuzeto samo citiranom Uredbom, dok ukupan broj preuzetih (bivših) saveznih zakona, temeljem drugih uredbi sa zakonskom snagom, prelazi 500.

Članak 11.

(1) Skupština Republike Bosne i Hercegovine, izabrana 1990. godine, nastavlja raditi s odgovornostima navedenim u Ustavu Republike Bosne i Hercegovine dok se ne postigne i provede konačni mirovni sporazum glede Bosne i Hercegovine.

Temeljem prethodno citiranog članka Skupština RBiH je na sjednici 1. lipnja 1994. godine donijela Zakon o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom,¹¹ čijim je člankom 1. stavkom 1. točkom 3. potvrđena Uredba sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički zakoni (Službeni list RBiH, 2/92.). Vidljivo je, dakle, i ustavno i zakonsko uporište važenja ZRSZ u BiH.

Budući da se u međuvremenu postigao konačni mirovni sporazum glede Bosne i Hercegovine (Daytonski mirovni sporazum), njegov Aneks IV., tj. Ustav BiH propisuje usuglašavanje ustava entiteta s Ustavom BiH. Federacija BiH, kao jedan od entiteta, u tom je usuglašavanju donijela Amandmane II.-XXIV. i Amandmane XXV.-XXVI. na Ustav FBiH (Službene novine FBiH, 13/97.). To usuglašavanje obavila je i RS kao jedan od entiteta. (Više o tome pod točkom VII. ovog rada.)

VI. Primjena ZRSZ u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine je regulirao što će biti sa sudbinom svih preuzetih saveznih zakona, pa i preuzetog ZRSZ u FBiH. Tako članak IX. 5. Ustava FBiH kaže:

Članak 5.

(1) Svi zakoni, drugi propisi i pravosudni poslovnici na snazi u Federaciji na dan stupanja na snagu ovog ustava ostaju na snazi u mjeri u kojoj se ne kose s ovim ustavom, ukoliko mjerodavno tijelo vlasti ne odredi drukčije.

(2) Svi međunarodni ugovori i sporazumi na snazi u Federaciji na dan stupanja na snagu ovog ustava ostaju na snazi ukoliko ih ne opozove predsjednik Federacije prema članku VII. 4. (2).

Iz te ustavne odredbe jasno se vidi kontinuitet primjene ZRSZ u Federaciji Bosne i Hercegovine nakon donošenja Ustava FBiH.

VII. Primjena ZRSZ u Republici Srpskoj

Ni Ustav Republike Srpske,¹² a ni Amandmani XXVI.-XLIII. na Ustav RS u Službenom glasniku Republike Srpske, 28/94., Amandmani XLIV.-LI. na Ustav RS u

¹¹ Zakon o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom objavljen je u Službenom listu RBiH, 13/94.

¹² Ustav Republike Srpske objavljen je u Službenom glasniku Republike Srpske, 21/92. i u zbirci Ustavi, Federalno ministarstvo pravde, Sarajevo, 1997. Tekst Ustava RS objavljen je s amandmanima. Propisi Republike Srpske koji se objavljuju u Službenom glasniku Republike Srpske još uvijek nam nisu dostupni kao propisi Bosne i Hercegovine i Federacije BiH.

Službenom glasniku Republike Srpske, 8/96., Amandman LII. na Ustav RS u Službenom glasniku Republike Srpske, 13/96., Amandman LIII. na Ustav RS u Službenom glasniku Republike Srpske, 16/96. i Amandmani LIV-LXV. na Ustav RS u Službenom glasniku Republike Srpske, 21/96. i u zbirci Ustavi, Federalno ministarstvo pravde, Sarajevo, 1997., nemaju jasne odredbe iz koje bi se moglo vidjeti važenje ZRSZ u Republici Srpskoj. Ono se može posredno zaključiti iz čl. 108. Ustava RS, koji glasi:

Čl. 108.

Zakoni, statuti, drugi propisi i opšti akti moraju biti u saglasnosti sa Ustavom. Propisi i drugi opšti akti moraju biti u saglasnosti sa zakonom.

Ustav RS mora biti suglasan Ustavu BiH, što regulira čl. XII.(2) Ustava BiH, koji kaže da će, u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu Ustava BiH, entiteti obaviti izmjene svojih ustava kako bi ih usuglasili s Ustavom BiH, sukladno članku III.3.(b) Ustava BiH koji glasi:

Čl. III.3.(b)

(b) Entiteti i sve njihove niže jedinice u potpunosti će se pokoravati ovom Ustavu, koji dokida one odredbe zakona Bosne i Hercegovine i ustava i zakona entiteta, koje su protivne Ustavu, kao i odlukama institucija Bosne i Hercegovine. Opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine i entiteta.

Iz iznesenog možemo konstatirati da Ustav RS posredno govori o važenju ZRSZ u RS.

VIII. Primjena ZRSZ u Bosni i Hercegovini

Vidjeli smo da je ZRSZ na snazi u pravnim sustavima oba entiteta. Sad ćemo vidjeti uporišta važenja ZRSZ u pravnom sustavu države Bosne i Hercegovine.

Tako Aneks II. točka 2. na Ustav BiH glasi:

Aneks II.

2. Kontinuitet propisa

Svi zakoni, propisi, sudske procedure, koji su na snazi na teritoriju Bosne i Hercegovine u trenutku kada Ustav stupi na snagu, ostat će na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti s Ustavom, dok drukčije ne odredi nadležno tijelo vlasti Bosne i Hercegovine.

Činjenica je da je ZRSZ bio na snazi na teritoriju Bosne i Hercegovine i prije donošenja Ustava BiH. Donošenjem Ustava BiH jasno je i nedvojbeno potvrđeno, uostalom to utvrđuje Aneks II. točku 2. na Ustav BiH, da ZRSZ važi i primjenjuje se na cijelom teritoriju BiH dok drukčije ne odredi nadležno tijelo vlasti Bosne i Hercegovine. Koje je za to nadležno tijelo vidjet ćemo u nastavku izlaganja.

IX. Nadležnost za donošenje ZRSZ

Nakon donošenja Ustava BiH općenito se spori o nadležnosti BiH i entiteta za donošenje zakona iz pojedinih područja ili dijelova područja društvenog života. Često se u prevladavanju tih problema traži arbitriranje Ureda OHR-a¹³ ili se pak on uključuje u prevladavanje tih problema.

Članak III. Ustava BiH koji nosi naslov *Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine*, stavak 1. *Nadležnost institucija BiH* i stavak 2. *Nadležnost entiteta*, jasno ne definiraju nadležnost za donošenje ZRSZ niti se, analizirajući, može utvrditi kome ona pripada - institucijama BiH (Parlamentarnoj skupštini BiH) ili entitetima (Parlamentu FBiH ili Narodnoj skupštini RS). S obzirom na takvo stanje, u zakonodavnoj praksi na teritoriju BiH moguća su sljedeća rješenja kad je u pitanju donošenje ZRSZ, i to:

1. Isključiva nadležnost Parlamentarne skupštine BiH. Zakonodavna tijela entiteta ne bi donosila svoje zakone nego bi samo provodili BiH zakon;

2. Podijeljena nadležnost između Parlamentarne skupštine BiH i Parlamenta FBiH i Narodne skupštine RS. Parlamentarna skupština BiH bi donijela svoj zakon ili pak utvrdila samo osnove zakona, a entiteti bi donijeli svoje zakone koji bi morali biti sukladni višem BiH zakonu. Ovdje bi čak moglo doći do sukoba nadležnosti, a potom i do sukoba zakona (paralelno postojanje i BiH zakona i zakona entiteta koji nisu u skladu);

3. Isključiva nadležnost zakonodavnih tijela entiteta. Dakle, ne bi postojao BiH (savezni) zakon;

4. Privremeno rješenje. To bi značilo da visoki predstavnik u BiH gosp. Carlos Westendorp, sukladno svojim ovlastima iz Aneksa 10. Mirovnog sporazuma (Daytonski sporazum) i članku XI. Banskog dokumenta, može privremeno donijeti bilo koji zakon o kojem se ne bi dogovorile partnerske strane, a bitan je za funkcioniranje BiH.

Taj slučaj imamo, npr., kod donošenja Zakona o državljanstvu BiH,¹⁴ s kojim možemo uspoređivati ZRSZ po mnogo čemu. To su zakoni koji dijelom reguliraju istu materiju. Članak 1. stavak 2. Zakona o državljanstvu BiH regulira da zakoni o državljanstvu koje donose entiteti moraju biti u skladu s Ustavom BiH i ovim zakonom. Vidljivo je da postoji i BiH zakon i zakoni entiteta koji reguliraju državljanstvo.

X. Zaključak

U bivšoj SFRJ materija međunarodnog privatnog prava najvećim je dijelom bila regulirana bivšim saveznom Zakonom o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (ZRSZ) iz 1982. godine.

Sukcesija bivše SFRJ i državnopravno osamostaljenje SR Bosne i Hercegovine (1991.), a kasnije njezin washingtonski (1994.) a potom i daytonski preustroj (1995.)

¹³ Ured OHR-a je Ured visokog predstavnika za civilnu implementaciju mirovnog sporazuma u BiH, na čelu kojeg je trenutno gosp. Carlos Westendorp. Visoki predstavnik je, sukladno članku V. Aneksa 10. Daytonskog mirovnog sporazuma, konačno tijelo na terenu vezano za tumačenje toga sporazuma o implementaciji mirovnog rješenja.

¹⁴ Zakon o državljanstvu BiH objavljen je u Službenom glasniku BiH, 4/97.

u državu Bosnu i Hercegovinu izazvali su niz različitih pravnih posljedica. Jedna od njih bila je preuzimanje i primjena bivših saveznih (SFRJ) zakona koji se sada u BiH primjenjuju kao republički zakoni. To je, dakako, bio slučaj i sa ZRSZ, koji se kroz ustav i zakone BiH i entiteta i danas nalazi na snazi u Bosni i Hercegovini.

Održavanjem prvih poslijeratnih izbora (1996.) u BiH je otpočeo proces stvaranja "daytonske" Bosne i Hercegovine kao složene države tri naroda i dva entiteta. Njezin pravni sustav još nije u potpunosti integriran jer se nalazi u postupnoj izgradnji, te se još uvijek može reći da je taj pravni sustav "pravni okvir različitog sadržaja".

Ustavom BiH i ustavima entiteta, entitetima i njihovim nižim jedinicama ostavljene su velike zakonodavne ovlasti, čime se Bosna i Hercegovina karakterizira kao decentralizirana država. Ta decentralizacija osjetit će se i prilikom eventualnog donošenja novog ZRSZ,¹⁵ kojim će se najvećim dijelom regulirati materija mpp, a nadležnost za njegovo donošenje bit će u najmanju ruku podijeljena nadležnost između BiH i entiteta.

Međutim, vrlo je vjerojatno, ako se partnerske strane u BiH ne dogovore i ne donesu spomenute zakone, visoki će predstavnik u BiH donijeti ZRSZ na razini BiH.

Literatura

Bosnić, Petar, Hrvatsko međunarodno privatno pravo, Obrazloženje i komentar, knjiga I., Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 1999.

Dejtonski mirovni sporazum, JP NIO SLUŽBENI LIST RBiH, Sarajevo, 1996.

Registar propisa BiH (Pravni vodič) JP NIO SLUŽBENI LIST BiH, Sarajevo.

Službeni list SFRJ.

Službeni list R BiH.

Službene novine Federacije BiH.

Službeni glasnik RS.

Službeni glasnik BiH.

Sajko, Krešimir, Međunarodno privatno pravo, opći dio, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, *Informator*, Zagreb, 1996.

Ustavi, Federalno ministarstvo pravde (Zbirka ustava), Sarajevo, 1997.

Ustav FBiH s amandmanima, JP NIO SLUŽBENI LIST RBiH, Sarajevo, 1996.

Taking Over and Implementation of the Federal Law on Conflict Solution

Summary

In his work the author examines taking over and implementation of the former Federal Law (The Socialist Federal Republic of Yugoslavia) on resolving conflict of law with

¹⁵ Pitanje je hoće li novi ZRSZ nositi takav naziv. Budući da se daytonska Bosna i Hercegovina u svom državnompravnom uređenju opredijelila za napuštanje socijalističkog uređenja, ideologije i terminologije, za napuštanje društvenog a uvođenje privatnog vlasništva, te za podjelu prava na privatno i javno, to je izvjesna promjena i u nazivu novog ZRSZ.

the regulations of other countries in specific relations ZRSZ in Bosnia and Herzegovina. The author especially analyses; ZRSZ as the most important source of the international civil law, situation in former Yugoslavia regarding the ZRSZ; changes of the title of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina; validity and implementation of the ZRSZ in Bosnia and Herzegovina and its entities; competence for its enactment, and the possible situations in passing the new ZRSZ. The special attention has been payed to the constitutional and legal regulations of validity of ZRSZ in state and legal sovereignty of the (Socialist) Republic Bosnia and Herzegovina and creating "Dayton" Bosnia and Herzegovina.

ZRSZ - The law on resolving conflicts of law and regulations of other countries in specific relations.